

Priloga: Rzd-01-15-00007-01

Datum: 3.2.2015

opis enote žive kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00039**

Ime enote: **Izdelovanje kurentij**

Sinonimi imena enote:

Izdelovanje korantij

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **gospodarska znanja in veščine**

Podzvrsti:

rokodelska in obrtniška znanja

Tipološka gesla:

izdelava mask, pustovanje

Kratek opis:

Kurentije so oprave za pustni lik kurenta, ki jih za lastno uporabo in za prodajo izdelujejo na območju Ptuja in okolice. Tam so kurenti najbolj množični tradicionalni pustni liki, ki nastopajo samostojno ali kot del pustne skupine oračev.

Opis:

Kurentije (korantije) so oprave za pustni lik kurenta (koranta), ki jih pred pustom izdelujejo na območju Ptuja in okolice. Tam so kurenti najbolj množični tradicionalni pustni liki, ki nastopajo samostojno ali kot del pustne skupine oračev. Zaradi priljubljenosti in razširjenosti kurentov se tradicija izdelave kurentij prenaša iz roda v rod. Nekateri posamezniki in pustne skupine jih izdelujejo za lastno uporabo in uporabljajo pretežno doma razpoložljive materiale. Od 60. let 20. stoletja jih specializirani mojstri izdelujejo tudi po naročilu za prodajo.

Kurentija je sestavljena iz maske oz. kape z naličjem in rogovi ter kožuha z dodatki. Najzahtevnejša je izdelava kape. Najprej izdelajo naličje iz usnja z odprtini za oči, nos in usta. Naličje pobarvajo, okrasijo ter nanj pritrdijo dolg nos svinjske, ptičje ali kravje oblike, ušesa in rogove. Pod nosom pritrdijo brke iz sirka, dolg okrašen rdeč jezik iz blaga ali usnja in zobe iz belega fižola, ki ga nanizajo na vrvico. Naličje ročno obšijejo z ovčjo oz. drugo kožo. Po kapi se kurentije delijo na dva tipa. Za rogate oz. haloške kurente ušesa izdelajo iz kožuha ali usnja in na kapo pritrdijo prave goveje rogove, za pernate oz. markovske pa ušesa izdelajo iz puranovih ali gosjih peruti in rogove iz lesa ali slame, obdane z usnjem. Med slednje pripnejo barvne papirnate trakove in rože.

Kurent je odet v dolg kožuh, ki ga večinoma strojno sešijejo iz dolgodlakih ovčjih kož. Preko bokov je opasan z verigo, na katero privežejo pet kravjih zvoncev: najmanjša dva spredaj, na vsak bok enega srednje velikosti in največjega na križni del. Zvence izdelajo sami, jih kupijo pri izdelovalcih ali uvažajo. V roki ima kurent ježevko – palico, ki jo izdelajo iz lesa ter na vrhu opnejo z ježevko kožo. Nekateri kurenti ježevke poslikajo, polepijo ali gravirajo z napisi in preprostimi podobami. Kurent je navadno obut v volnene nogavice oz. gamaše, ki jih spletejo nekatere izdelovalke, lahko tudi v usnjene gamaše. Za izdelavo kurentije potrebujejo približno 2 dneva. Celotna kurentija tehta od 20 do 30 kilogramov.

Kurentovo masko uvrščamo v skupino kožuhovinastih mask, katerih oprava v tradicionalni kulturi Evrope sestoji iz kožuha, rogov domačih ali divjih živali in zvoncev različnega števila, oblik in velikosti. Večina ima v roki rekvizit v obliki palice, gorjače ali sablje. Kurentije so verjetno ohranile elemente zelo starih mask, ki so predstavljale duhove prednikov. Nekateri deli kurentij imajo tudi simbolni pomen: rogovi označujejo moč, plodnost in zaščito pred zlimi silami, zvonci naj bi s hrupom preganjali zle sile, v ježevki nekateri prepoznajo falični simbol.

Podoba kurentij in materiali, iz katerih jih izdelujejo, se danes močno razlikujejo od nekdanjih. Kurentije so imele v preteklosti bolj strašljiv in grotesken videz. Izdelovali so jih doma, iz zajčjih ali kozjih kož, tudi iz ponošenih moških ali ženskih zimskih plaščev. Imeli so krajše, do kolen segajoče kožuhe s krajšo dlako. Kape so izdelali iz lepenke, plastičnih kant ali starih aktovk. Zvonce so izdelali iz pločevink, napolnjenih s kamni. V 30. letih 20. stoletja so pri pernatih kurentih prave rogove nadomestili umetni, prepleteni z barvnimi trakovi iz krep papirja. Nekatere skupine kurentije še danes izdelujejo po zgledu nekdanjih.

Nastopanje kurentov na organiziranih pustnih prireditvah doma in na tujem v drugi polovici 20. stoletja je vplivalo na podobo kurentij. Le-ta je vse bolj estetska, z lepo izdelanimi kapami in dolgodelakimi kožuhi, in je posledica folklorizacije in obrtne izdelave stalnih izdelovalcev. Nekateri mojstri po naročilu izdelujejo tudi manjše kurentije za dekorativne namene ali spominke. Na ptujskem območju prirejajo sejme rabljenih kurentij.

Datacija:

zadnja četrtna 19. stol.

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **PTUJ (PTUJ)**

Opis lokacije:

Ptuj z okolico.

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **567310** X: **142120**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00039.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Tjaša Zidarič, 2014

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja žive dediščine**

Opis usmeritev

osnovne varstvene usmeritve za živo dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register žive kulturne dediščine:

Obhodi kurentov (EID 02-00006)

Obhodi pustnih oračev (EID 02-00004)

Izdelovanje papirnatih rož (EID 02-00009)

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

Pokrajinski muzej Ptuj - Ormož

Slovenski etnografski muzej

9. UTEMELJITEV VPISA

Izdelovanje kurentij je pomemben del dediščine pustovanj na ptujskem območju. Ohranjanje njihovega tradicionalnega izdelovanja ima velik pomen za lokalno prebivalstvo in za promocijo lokalnega gospodarstva in turizma, saj je tradicija obhodov kurentov in organiziranih pustnih prireditev na območju zelo živa. Vloga izdelovalcev je temeljna za ohranjanje znanja izdelovanja kurentij in za ohranjanje šege ter lahko vpliva na razvoj pustne kulture v prihodnosti. Znanje, ki se prenaša iz roda v rod, pripomore h krepitvi lokalne identitete ter prispeva k pestrosti območja, na katerem je prisoten lik kurenta.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **3.2.2015**

Št.: **Rzd-01-15-00007-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI

Številka Rzd-01-15-00007-11-01

Datum: 3.2.2015

opis nosilca enote žive dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00039**

Ime enote: **Izdelovanje kurentij**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **87**

Marko Klinc ml., s.p.

Spuhlja 25, 2250 Ptuj

<http://www.tapetnistvo-klinc.si>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Marko Klinc ml. kurentije izdeluje za prodajo od leta 1985. Obrt ima registrirano, primarna dejavnost je tapetništvo. Izdelovanja se je naučil od očeta Marka Klinca st. iz Markovcev, ki je v 60. letih dvajsetega stoletja kot prvi začel kurentije izdelovati po naročilu. Kurentije izdeluje vsako leto v predpustnem času v delavnici v Spuhlji. Posebnost njegovih kurentij so naslikani vzorci na naličju kape. Pri izdelovanju mu pomaga družina. V družini se znanje izdelovanja kurentij prenaša iz roda v rod, saj se je obrti izučil tudi sin Primož. Po naročilu izdelujejo tudi manjše kurentije za dekorativne namene ali spominke ter protokolarna darila v času pusta.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **SPUHLJA (PTUJ)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **570478** X: **141431**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00087.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Tjaša Zidarič, 2014

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **3.2.2015**

Številka: **Rzd-01-15-00007-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI

Številka Rzd-01-15-00007-11-02

Datum: 3.2.2015

opis nosilca enote žive dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00039**

Ime enote: **Izdelovanje kurentij**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **88**

Benjamin Vidovič

Pristava 33, 2282 Cirkulane

<http://obcina.videm.si/turizem/folklorna/okic/default.aspx>

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Benjamin Vidovič kurentije izdeluje za uporabo v pustni skupini oračev Etnografskega društva Orači Okič. Izdelovanja se je kot otrok naučil od bratov, ko so kurentije na vasi izdelovali sami, iz doma razpoložljivih materialov, ki so jim bili na voljo. Kurentije kot nekdanj še danes izdeluje sam, z namenom ohranjanja izvirnega krajevnega izročila za nasledstvo. Pri tem ohranja tradicionalno podobo t. i. haloškega koranta, katerega posebnost so kurentije, izdelane iz kozjih ali zajčjih kož, ter usnjene črne gamaše. Sam izdeluje tudi zvonce. V njihovi pustni skupini v skladu s tradicionalnim izročilom kurenti še vedno spremljajo pustno skupino oračev.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **PRISTAVA (CIRKULANE)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **575074** X: **133778**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00088.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Tjaša Zidarič, 2014

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **3.2.2015**

Številka: **Rzd-01-15-00007-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI